

Çöplük

Andy Mulligan

Tudem
Modern
Klasikler

Çöplük

Andy Mulligan

ÇÖPLÜK

© 2013, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2010, Andy Mulligan
kapak görseli © Richard Collingridge

İlk baskı 2010 yılında, İngiltere'de *Trash* adı ile Random House Group Limited'in bir bölümü olan Random House Children's Publishers UK tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın yayın hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Andy Mulligan
TÜRKÇELEŞTİREN: Arif Cem Ünver
EDİTÖR: Tuğçe Akyüz
DÜZELTİ: Ümit Mutlu
SANAT YÖNETMENİ: Geray Gençer
KAPAK İLLÜSTRASYONLARI: Elif Deneç
GRAFİK UYGULAMA: Nayime Serbest

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Nisan 2018 (5000 adet)

ISBN: 978-605-285-038-1
Yayınevi sertifika no: 11945
Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

Çöplük

Andy Mulligan

Tudem
Modern
Klasikler

Andy Mulligan

Güney Londra'da büyüdü ve Oxford Üniversitesi'nde eğitim gördü. On yıl boyunca tiyatro yönetmenliğiyle uğraştıktan sonra, Asya'ya yaptığı yolculukların ardından öğretmen olmaya karar verdi. İngiltere, Hindistan, Brezilya ile Filipinler'de İngilizce ve drama öğretmenliği yaptı. *Yaşam Tehlikelidir* ve *Okula Dönüş* dizisiyle 2011 Guardian Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü kazandı. Şu sıralar vaktinin bir kısmını Londra'da, bir kısmını da Manila'da geçiriyor.

Birinci Bölüm

Adım Raphael Fernández. Ben bir çöplükte yaşıyorum.

Bazen bana, “Çöpleri karıştırırken ne bulacağın belli olmaz!” diyorlar. “Bugün şanslı gününde olabilirsin.” Ben de onlara, “Dostum, sanırım ne bulacağımı biliyorum,” diye karşılık veriyorum. Diğer çocukların da ne bulduğunu biliyorum çünkü burada çalışmaya başladığımdan bu yana, yani tam on bir yıldır, bulduğumuz şey değişmedi. Tek kelimeyle *stuppa*. Anlamı, özür dileyerek söylüyorum, “insan dışkı”. Kimsenin canını sıkmak istemem, amacım bu değil, ama yaşadığımız bu tatlı şehirde zor bulunan çok şey var. Musluktan akan su ve tuvalet bunlardan sadece ikisi. Doğal olarak insanlar sıkışınca bulduğu yere yapıveriyor tuvaletini. Hemen herkes kutularda yaşıyor, ta yukarılara kadar uzayan üst üste binmiş kutularda. Bu yüzden de, tuvaletini yapacak kişi bunu bir kâğıda yapıyor ve kâğıdı katlayıp çöpe atıyor. Bu çöp torbaları daha sonra bir

araya geliyor. Şehrin her yerinde çöp torbaları önce el arabalarına, oradan da kamyon, hatta trenlere yükleniyor; bu şehrin ne kadar çöp ürettiğini görseniz gözlerinize inanamazsınız. Dağlar kadar çöp oluşuyor ve hepsinin yolculuğu her gün bizim burada sonlanıyor. Kamyon ve trenler hiç durmuyorlar; biz de öyle. Hiç ara vermeden çöplere tırman dur, çöpleri ayır dur.

Buraya Behala derler, burası bir atık diyarı. Üç yıl önce Dumanlı Dağ'daydık, ama Dumanlı Dağ öylesine berbat bir yer oldu ki orayı kapatıp bizi yolun ilerisine taşıdılar. Behala'da çöp yığınları üst üste binip ta tepelere yükseliyor; Himalayalar yanında halt etmiş; tırman tırman bitmiyor. Çoğu çalışan da öyle yapıyor... Tırmanıyor, tırmanıyor, sonra da aşağıya, çöpten vadilere iniyor. Dağlar rıhtımdan başlayıp ta sazlıklara kadar, üzeri dumanlı bir çöp deryası gibi alabildiğine uzanıyor. Ben çöp toplayıcı çocuklardan biriyim; bu şehrin artık ihtiyaç duymadığı şeyleri karıştırıp duruyorum.

Biri bana, “Ama ilginç şeyler de buluyorsundur mutlaka?” diye sormuştu bir keresinde. “Arada sırada da olsa bir şeyler çıkmıyor mu?”

Bazen ziyaretçilerimiz oluyor... Bu soruları soranlar onlar. Çoğu, burada yıllar önce açılmış, güçbela ayakta kalan Misyoner Okulu’nu ziyarete gelen yabancılar. Ben de her defasında

onlara gülümseyip, “Arada sırada efendim, arada sırada,” diye cevap veriyorum.

Aslında demek istediğim şu: *Hayır, hiçbir zaman... Çünkü stuppa’dan başka şey bulduğumuz yok.*

Bazen yanımdaki Gardo’ya dönüp, “Ne buldun orada?” diye soruyorum.

O da bana, “Sence ne buldum?” diyor.

Tabii ki biliyorum. Güzelce sarılıp sarmalanmış o ilginç paket mi? Sürpriz! İçinden *stuppa* çıkıyor. Gardo ellerini tişörtüne silip, satabileceğimiz bir şeyler bulma umuduyla çöpleri karıştırmaya devam ediyor. Tüm gün, havanın güneşli ya da yağmurlu olduğuna aldırmadan, tepeleri aşıp işimizi yapıyoruz.

Gelip görmek ister misiniz? Şunu bilmelisiniz ki, Behala’ya daha yaklaşımadan kokusunu alırsınız. Yaklaşık iki yüz futbol sahası büyüklüğünde vardır, ya da bin basketbol sahası, bilemiyorum; bana sonsuzmuş gibi görünüyor. Bu sonsuz çöplüğün ne kadarının *stuppa* olduğunu da bilmiyorum, ama kötü geçen günlerde büyük kısmı pislikten ibaretmiş gibi geliyor. Bir de hayatınızı ona batıp çıkararak, onu soluyarak, onun yanı başında uyuyarak geçirmek yok mu... Kim bilir, belki bir gün “ilginç bir şey” çıkıverir.

Derken bir gün... gerçekten de çıkıverdi.

Yardım almadan hareket edebilmeye ve yerden bir şeyler toplayabilmeye başladığımdan bu yana çöp ayıklıyorum. Yani tahminen üç yaşından beri.

Size çöplerin içinde ne aradığımızı anlatayım.

Plastik arıyoruz, çünkü plastik kiloyla satılıp hızla paraya dönüştürülebiliyor. En iyisi beyaz plastik ve onlar ayrı toplanıyor. Mavi plastikleri de başka yerde topluyoruz.

Kâğıt da önemli; eğer beyaz ve temizse... Daha doğrusu, biz onları temizleyip kurutabiliyorsak. Bir de her tür karton.

Teneke kutular ve metal olan her şey. Cam, eğer şişeyse. Bez ve kumaş, yani tişört, pantolon ya da çuval bezi türünden şeyler. Burada çalışan çocuklar olarak giysilerimizin yarısını çöpten bulmuşuzdur, ama bulduğumuz kumaşların çoğunu bir yerde toplayıp tartıyor ve satıyoruz. Beni görmelisiniz, şıklıkta üstüme yok. Paçaları kesilmiş bir kot pantolon, güneş dayanılmaz olduğunda kıvrıp başıma taktığım büyük beden bir tişört var üzerimde. Ayakkabı giymiyorum: Bir, çünkü ayakkabım yok; iki, bu işi yaparken ayak tabanlarınızla da yeri yoklayabilmeniz gerek. Misyoner Okulu bir zamanlar hepimize lastik bot almak için büyük çaba sarf etmişti ama bizimkilerin çoğu sattı onları. Çöp yumuşaktır, bizim tabanlarımızsa ağaç kabuğu gibi sert.

Her tür lastik bulmak da iyidir. Daha geçen hafta, hiç beklenmedik bir anda bir damper dolusu kullanılmış araba lastiği getirdiler buraya. Tabii ki birkaç dakika içinde kapışıldı; büyükler erken davrandılar ve bizi lastiklerin yanına bile yaklaştırmadılar. Fena durumda olmayan bir lastiği yarım dolara satmak mümkün; kullanılamayacak durumdaki lastikler de evinizin çatısını yerinde tutuyor.

Hazır yiyecek artıkları da geliyor buraya; başlı başına bir kazanç kapısı. Gardo'yla çalıştığımız bölgeye gelmiyor gerçi, Behala'nın uç tarafına yollanıyor. Orada yaklaşık yüz kadar çocuk pipetleri, kâğıt bardakları ve tavuk kemiklerini ayırıyor. Gelen her parti çöpün altı üstüne getiriliyor, ayıklananlar temizlenip çuvallara konduktan sonra tartılıp satılıyor. Ardından çuvallar kamyonlara yüklenip şehre geri götürülüyor ve bu işlem tekrarlanıp duruyor. Ben iyi bir günde yaklaşık iki yüz peso yapıyorum. Kötü günde de elli falan. Yani sizin anlayacağınız, günü gününe yaşıyor ve hasta olmamaya çalışıyorsunuz burada. Hayatınız, çöpleri karıştırmak için kullandığınız kancaya bağlı.

“Bir şey mi buldun Gardo?”

“Stuppa. Ya sen?”

Kâğıt paketi ters çeviriyorum. “Stuppa.”

Şunu söylemeden geçemeyeceğim: Ben kısa şortlu bir çöp toplayıcısıyım. Çoğu zaman Gardo ile birlikte çalışıyoruz ve ikimiz hızlı hareket edebiliyoruz. Ufaklıkların ve yaşlıların bazıları ellerindeki kancaları her gördükleri şeye batırıyorlar, sanki her şey tek tek ters çevrilmek zorundaymış gibi. Ben *stuppa* arasından kâğıt ve plastikleri hızla çekip alabildiğim için idare ediyorum. Gardo benim ortağım ve beraber çalışıyoruz. O bana göz kulak oluyor.

Nereden başlasak?

Dünyamın tepetaklak olduğu o talihli ve talihsiz günden mi? Bir perşembe günüydü. Gardo ve ben çöp tepelerinde, çöp paletlerinden birinin yakınında çalışıyorduk. Bu paletler on iki tekerlekli kocaman şeyler; basamakları olmayan yürüyen merdivene benziyorlar. Çöpleri alıyor, neredeyse gözle görülmeyecek kadar yükseğe taşıyıp oraya bırakıyorlar. Bu işlemi yeni gelen partilere uyguluyorlar ve bu tehlikeli bölgede çalışmak aslında yasak. Paletin üst kısmından bir yağmur gibi yağan çöpün altında durduğunuz için bekçiler sizi uzaklaştırmaya çalışıyor. Ama çöpleri ilk karıştıran olmak istiyorsanız, tepeye çıkmaya değer. Çöp getiren kamyonlardan birinin kasasına da girebilirsiniz girmesine, ama bu çok tehlikeli; çocuklardan biri bu yüzden kolunu kaybetti. Kamyonlar çöpleri boşaltıyor, buldozerler onları palete yüklüyor ve sonra hepsi, dağın tepesinde beklediğiniz yere doğru geliyor.

Biz orada, deniz manzaralı çöp dağlarından birindeyiz.

Gardo benimle yaşıt, ikimiz de on dördümüzdeyiz. Sopa gibi zayıf bir vücudu, uzun kolları var. Söylenenlere göre benden sadece yedi saat önce, aynı örtünün üzerinde doğmuş. Kardeşim değil ama olsaydı şaşırırmazdım, çünkü benim ne düşündüğümü, ne hissettiğimi –hatta ne söylemek üzere olduğumu bile– bilir. Benden sadece saat farkıyla büyük olsa da arada sırada abilik tasladığı, emir verdiği olur. Ben de çoğu zaman buna göz yumarım. İnsanlar onun çok ciddi görünümlü olduğunu, gülmeyi bilmediğini söyler ve o da buna, “Bana gülünecek bir şey göster,” diye cevap verir. Bazen acımasız biri olduğu doğru, ama benden daha fazla dayak yediği için belki de hızlı büyümüştür. Bildiğim bir şey varsa o da Gardo’nun hep benim tarafımda olmasını istediğim. Konu ne olursa olsun.

O perşembe birlikte çalışıyorduk ve yakınlarımıza çöp torbaları düşüp duruyordu. Bazıları çoktan yırtılmış, bazılarıysa sağlam durumdaydı. İşte o “spesiyal”i de o sırada buldum. Spesiyal, zenginlerin yaşadığı bölgeden gelen açılmamış çöp torbası anlamına geliyor ve bunlardan bulmak için gözünüzü dört açıp beklemelisiniz. O torbanın içinden çıkanları hâlâ hatırlıyorum. İçinde son bir sigara kalmış sigara paketi, yahniye katılabilecek kadar taze bir kabak, bir sürü ezilmiş teneke kutu, büyük ihtimalle işe yaramayacak bir tükenmezkalem (zaten

bolca tükenmez kalem buluyoruz) ve doğrudan çuvalıma atabileceğim kuru kâğıtlar. Dahası da var: Bozuk yiyecekler, kırık bir ayna ve hiç işe yaramayacak bir sürü ıvır zıvır. Ama sonra... Biliyorum, burada ilginç şeyler bulmadığımızı söylemişim ama... işte kırk yılda bir...

Birden avuçlarıma düşüverdi: Üstü kahve telvesiyle kaplı, fermuarı çekilmiş, deri bir el çantası. Fermuarı açınca içinde bir cüzdan ve yanında katlanmış bir harita buldum; haritanın içindeyse bir anahtar. Gardo hemen yanıma geldi ve o tepede, birlikte yere çömeldik. Cüzdanın şişkin olduğunu görmek parmaklarımla titremesine yol açmıştı. İçinde tam bin yüz peso vardı ve inanılmaz bu gerçekten de iyi para. Bir bütün tavuğun yüz seksen, bir kutu biranın on beş, oyun salonunda bir saatin ise yirmi beş peso olduğunu düşünürsek...

Kahkahalarla gülmeye başladım ve içimden dua ettim. Gardo da bu sırada bana sevinç yumrukları atıyordu ve utanarak söylemeliyim ki neredeyse dans edecektik. Bin yüz pesonun beş yüzünü Gardo'ya verdim. Bu bence adil bir bölüşmeydi çünkü sonuçta çantayı bulan bendim. Bana da altı yüz kalmıştı. Cüzdanı karıştırmaya devam ettik: Birkaç eski kâğıt parçası, vesikalık fotoğraflar ve bir kimlik kartı. Kimlik kartı eski ve yıpranmıştı ama sahibinin fotoğrafı açıkça görülüyordu. Fotoğraftaki adam doğrudan bize, yani kameraya, flaş patladığında

oluşan o tedirgin gözlerle bakıyordu. İsim: José Angelico. Yaş: Otuz üç. Mesleği: Kâhya. Evli değil ve Yeşil Tepeler diye bir bölgede yaşıyor. Zengin biri olmadığı belli, ne yazık ki. Ama zaten ne yapacaktık ki? Onu şehirde bulup, “Bay Angelico, size kaybettiğiniz eşyanızı geri vermek istiyoruz efendim,” mi diyecektik?

Okul üniforması giymiş küçük bir kızın iki fotoğrafı da vardı. Kaç yaşında olduğunu söylemek epey zordu ama tahminim yedi ya da sekizdi. Koyu renkli uzun saçları, güzel gözleri vardı. Yüzü tıpkı Gardo’nunki gibi ciddiye... Belli ki fotoğraf çekilirken gülümsemesi söylenmemişti.

Sonra gözümüz anahtara kaydı. Ucunda sarı plastikten bir anahtarlık vardı ve anahtarlığın her iki yüzünde bir sayı yazılıydı: 101.

Haritaysa şehrin haritasıydı.

Her şeyi yeniden çantaya koydum ve çantayı da tişörtümün içine soktum. Sonra da çalışmaya devam ettik. Böyle durumlarda fazla dikkat çekmemek gerekir, yoksa bulduğunu kaybedersin. Ama içimizdeki heyecan dinmek bilmiyordu; sonradan heyecanımızda ne kadar haklı olduğumuzu anlayacaktık çünkü o çanta her şeyi değiştirecekti. İleride bir gün şöyle düşünecektim: *Hepimizin bir anahtara ihtiyacı var.*

Doğru anahtar ile bir kapıyı ardına dek açabilirsiniz. O kapıyı size başkasının açmasını beklerseniz daha çok beklersiniz.

**Çöplüğün derinliklerinde
her şeyi bulabilirsiniz:
yoksulluk ve üzüntü...
ya da kurtuluş ve umut.**

Andy Mulligan'ın, çarpıcı gerçeklerle örülü,
hiçliğin içinden umuda uzanan romanı *Çöplük*,
Tudem Modern Klasikler serisinin çatısı altında.

"Çöplük muhteşem bir kitap. Enerji dolu,
heyecan verici ve çok iyi kaleme alınmış."

John Boyne, *Çizgili Pijamalı Çocuk*'un yazarı

Tudem
Modern
Klasikler

ISBN: 978-605-285-038-1

9 786052 850381